

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2007 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta (HE 6/2007 vp).

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

— lakialoite LA 36/2007 vp laiksi opintotukilain muuttamisesta — Paavo Arhinmäki /vas
— lakialoite LA 7/2007 vp laiksi opintotukilain 11 §:n muuttamisesta — Minna Sirnö /vas ym.

— lakialoite LA 41/2007 vp opintotukilain 19 §:n muuttamisesta — Miapetra Kumpula-Natri / sd,

jotka on lähetetty valiokuntaan 29.5.2007, 1.6.2007, ja 6.6.2007.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Leena Koskinen, opetusministeriö
- lakimies Jukka Laukkanen, Kansaneläkelaitos
- sosiaalipoliittinen sihteeri Elina Laavi, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- puheenjohtaja Hannu Murisoja, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto - SAMOK ry
- puheenjohtaja Kati Kokkonen, Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto SAK-KI ry
- puheenjohtaja Antti Melander, Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- hallituksen jäsen Ilkka Sasi, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan opintotukilakia muutettavaksi. Opintotukea myönnettäessä sovellettavia vanhempien tulorajoja korotettaisiin 30 prosentilla eduskunnan valtion vuoden 2007 talousarviossa edellyttämällä tavalla. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi opintotuen saamisen rajoituksia, oikeutta asumislisään, opintotuen hakemista ja myöntämistä ja opinto-

tuen tarkistamista ilman hakemusta koskevia säännöksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä marraskuuta 2007.

Lakialoitteet

Lakialoite LA 36/2007 vp on laadittu rinnakkaislakialoitteeksi hallituksen esitykselle ja siinä ehdotetaan opintorahan korottamista, opiske-

lijoiden asumislisän maksamista ympärivuotisesti, itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden opintotuen määrän irrottamista heidän vanhempiensa tuloista, sekä opintotukietuuksien sitomista elinkustannusindeksiin.

Lakialoitteessa LA 7/2007 vp ehdotetaan opintorahan korottamista noin 15 prosentilla.

Lakialoitteessa LA 41/2007 vp ehdotetaan, että opintotukilain 19 §:n mukainen vanhempien tulojen vaikutus täysi-ikäisten, itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen poistetaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää hallituksen esitystä opintotukea myönnettäessä sovellettavien vanhempien tulorajojen korottamisesta 30 prosentilla tärkeänä. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Ehdotus perustuu eduskunnan kannanottoihin valtion vuoden 2007 talousarvion yhteydessä. Ehdotuksella korjataan sitä ongelmaa, että tarveharkinta on kiristynyt ja pienituloisista perheistä tulevien opiskelijoiden opintotuki reaalisesti pienentynyt.

Valiokunta pitää tärkeinä opintotuen kehittämislinjauksia hallitusohjelmassa. On tärkeää parantaa opiskelijoiden toimeentuloa ja samalla kehittää järjestelmää nykyistä kannustavammasi ja selkeämmäksi. Opintotukea kehitetään nykyrakenteen pohjalta siten, että se turvaa päätoimisen opiskelun aikaista toimeentuloa, edistää tehokasta opiskelua ja tutkinnon suorittamista tavoiteajassa. Hallituskaudella opintorahaa korotetaan 15 prosentilla kaikilla koulutusasteilla ja opiskelijan omia tulorajoja korotetaan 30 prosentilla. Opintolainavähennyksen toimivuutta seurataan. Valtiontalouden tarkistetuista kehystistä annetun selonteon mukaan kehyskauden 2008—2011 aikana osaamisen edistämiseen tarkoitetuista määrärahoista kohdennetaan opintotukeen 79 miljoonaa euroa. Opintorahaa korote-

taan 15 prosentilla kaikilla koulutusasteilla syyslukukaudella 2008 ja opiskelijan omia tulorajoja 30 prosentilla vuoden 2008 alusta lukien.

Alle 20-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen vaikuttavat vanhempien tulot. Valiokunnan mielestä riippuvuutta vanhempien tuloista tulee itsenäisesti asuvilla alle 20-vuotiailla toisen asteen opiskelijoilla edelleenkin vähentää tavoitteena se, että tulosidonnaisuudesta luovutaan tulevaisuudessa kokonaan.

On otettava huomioon myös se, että lukioiden ja ammatillisen koulutuksen verkon harveneminen lisää välttämättä opiskelijoiden itsenäistä asumista. Tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua koulutukseen tulisi säilyä myös niillä, jotka eivät voi asua kotona opintojensa aikana. On huomioitava yhä pitenevät koulumatkat ja itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden määrän kasvu.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että lakialoitteet LA 36/2007 vp, LA 7/2007 vp ja LA 41/2007 vp hylätään.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Lauri Oinonen /kesk
vpj.	Tuomo Hänninen /kesk	Tuomo Puumala /kesk
jäs.	Claes Andersson /vas	Leena Rauhala /kd
	Merikukka Forsius /vihr	Tommy Taberman /sd
	Timo Heinonen /kok	Jutta Urpilainen /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Mirja Vehkaperä /kesk
	Sanna Lauslahti /kok	Henna Virkkunen /kok
	Jukka Mäkelä /kok	vjäs. Tuula Peltonen /sd.
	Mikaela Nylander /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.

VASTALAUSE 1

Yleisperustelut

Valiokunnan mietinnössä kiinnitetään aiheellisesti huomiota siihen, että alle 20-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen vaikuttavat vanhempien tulot. Valiokunnan mielestä riippuvuutta vanhempien tuloista tulee itsenäisesti asuvilla alle 20-vuotiailla toisen asteen opiskelijoilla edelleenkin vähentää.

Samalla valiokunta toteaa, että lukiodien ja ammatillisen koulutuksen verkon harveneminen lisää välttämättä opiskelijoiden itsenäistä asumista. Tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua koulutukseen tulisi säilyä myös niillä, jotka eivät voi asua kotona opintojensa aikana. On huomioitava yhä pitenevät koulumatkat ja itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden määrän kasvu.

Tästä huolimatta hallituspuolueiden edustajat valiokunnassa eivät olleet valmiita muuttamaan hallituksen esitystä ja poistamaan itsenäisesti asuvien alle 20-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden opintotuen sidonnaisuutta vanhempien tuloista.

Vastalauseen pääasiallinen sisältö

Valiokunnassa käydyn keskustelun kuluessa ehdotin

- että opintorahaa korotetaan noin 15 prosentilla,
- että opiskelijoiden asumislisää maksettaisiin ympärivuotisesti,
- että alle 20-vuotiaiden, perheettömien, itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden opintotuen määrä irrotettaisiin heidän vanhempiensa tuloista ja
- että kotona asuvien ja alle 18-vuotiaiden opintorahan minimimäärä kuukaudessa korotettaisiin lapsilisän tasolle eli nykyisellään 100 euroon kuukaudessa ja että tämä tuki maksettaisiin pienituloisille kaksinkertaisena. Nykyiset tuet ovat sasolla 21,86—84,09 euroa kuukaudessa.

Lisäksi ehdotin, että opintotuen rahamäärät si-dottaisiin elinkustannusindeksiin

Ehdotukseni perustuvat rinnakkaislakialoitteeseen (LA 36/2007 vp) hallituksen esitykselle opintotukilain muuttamisesta (HE 6/2007 vp), johon nähden lakialoitteen mukaiset esitykset ovat täydentäviä.

Yksityiskohtaiset perustelut**Opintorahan tasokorotus**

11 §:n 1 momentin 3 kohta, opintorahan määrä. Itsenäisesti asuvien korkeakouluopiskelijoiden ja muussa oppilaitoksessa opiskelevien opintorahaan 15 prosentin korotus.

Ehdotan 11 §:n 1 momentin muuttamista niin, että opintorahaa korotetaan noin 15 prosentilla. Korkeakouluopiskelijoille ehdotan opintorahan tasoksi 300 euroa kuukaudessa ja muissa oppilaitoksissa opiskeleville 255 euroa kuukaudessa.

Vuonna 2007 opintorahan saajien määräksi arvioidaan 231 000 opiskelijaa, joista korkeakouluopiskelijoita 146 000 ja muita opiskelijoita 85 000. Tällä hetkellä opintorahan suuruus on koulutusasteesta, iästä ja asumismuodosta riippuen 21,86—259,01 euroa kuukaudessa. Nykyisellään opintoraha ei vastaa elinkustannusten tasoa eikä näin ollen mahdollista opiskelijoiden keskittymistä kokopäivätoimisesti päätehtäväänsä eli opiskeluun. Opintorahan taso on vuodesta 1995 jäänyt jälkeen lähes 17 % hintojen noususta ja 35 prosenttia ansiotasomuutoksesta vuosina 1994—2005.

Opintorahan tason jälkeenjääneisyys asettaa opiskelijat keskenään epätasa-arvoiseen asemaan, kun opiskelijan elintaso on aiempaa voimakkaammin riippuvainen vanhempien varallisuudesta, opiskelijan työnsaantimahdollisuuksista sekä opintopaikkakunnan hintatasosta. Opintorahan jälkeenjääneisyys onkin tärkeimpiä syitä opiskeluaikojen pitkittymiseen, kun opiskelijoiden on käytävä ansiotyössä opiskelu-

jensa ohessa. Lisäansioden hakemiseen pakotetut opiskelijat myös vääristävät työmarkkinotamme. Erityisesti opiskelijoiden voimakas työllistyminen palvelualojen ammatteihin ravintola-, myymälä- ja kiinteistöhuoltoaloilla on polkenut alan palkkoja ja työehtoja ja siten vaarantanut alalla vakituisesti työskentelevien työllisyyden sekä elintason.

Vanhempien luona asuvien ja alle 18-vuotiaiden opintorahan vähimmäismäärä lapsilisän tasolle

11 §:n 1 momentin 1—2 kohta. Opintorahan määrä vanhempien luona asuvien ja alle 18-vuotiaiden osalta. Ehdotan, että vanhempiensa luona asuvien opiskelijoiden ja itsenäisesti asuvien alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden opintorahan vähimmäismäärä olisi 100 euroa kuukaudessa ja että sen taso myöhemminkin kytkettäisiin lapsilisän määrään.

Vanhempien ollessa pienituloisia tuki maksettaisiin kaksinkertaisena. Pienituloisuuden perusteena käytettäviä tulorajoja tarkistettaisiin ansiotason kehityksen perusteella säännöllisesti. Uudistus kohdistuisi erityisesti toisella asteella opiskeleville sekä pienelle ryhmälle korkeasteen opiskelijoita. Kustannukset tästä olisivat noin 50 miljoonaa euroa vuodessa, josta perusmäärän korotus 100 euroon maksaisi 32 miljoonaa euroa ja vähävaraisuuden perusteella tehtävä korotus (enintään 100 euroa/kk) 18 miljoonaa euroa.

Pienten opintorahojen korotus 100 euroon sekä sen korottaminen enintään 100 eurolla kuukaudessa vanhempien tulojen perusteella koskisi noin 56 000:ta toisen asteen opiskelijaa ja 1 200:aa korkeakouluopiskelijaa.

Opintotukiasiajn neuvottelukunnan laatimassa opintotuen kehittämisohjelmassa (OPM:n julkaisuja 2007:10) esitetään vastaavia parannuksia.

Asumislisän maksaminen ympärivuotisesti

14 § Asumislisä. Ehdotan opintotuen asumislisän säätämistä ympärivuotiseksi siten, että opiskelijalla olisi mahdollisuus saada asumislisää ympärivuotisesti, mikäli hänen tulonsa eivät ylitä opintotukilain 17 §:ssä säädettyä määrää.

Opintotuen taso on nykyisin riittämätön, ja opintotukea on syytä kehittää ja korottaa eri tavoin. Asumislisän puuttuminen kesäkuukausilta aiheuttaa opiskelijoille usein ylimääräisiä toimeentulo-ongelmia, koska esimerkiksi yleistä asumistukea ei myönnetä niin lyhyeksi ajaksi. Opiskelijat ovat usein joutuneet hakemaan toimeentulotukea kesäkuukausiksi. Asumislisän ympärivuotisuus kohentaisi etenkin niiden opiskelijoiden asemaa, jotka eivät onnistu saamaan kesätyötä. Samalla opiskelija-asuntojen tyhjäkäyttö vähenisi. Muutos vähentäisi myös kuntien toimeentulotukimenoja.

Toisen asteen opiskelijoiden opintorahan määrän irrottaminen vanhempien tuloista

19 §:n 1 momentti. Vanhempien tulojen huomioon ottaminen. Ehdotan 19 §:n 1 momentissa säädettäväksi, että vanhempien tuloja ei oteta huomioon tässä laissa tarkoitettujen toisella asteella opiskelevien, korkeakouluopiskelijoiden ja aikuisopintorahaan oikeutettujen opintotukea myönnettäessä. Tämän vuoksi ehdotan 19 §:n 2 ja 3 momentin kumoamista.

19 §:n 2 ja 3 momentti. Ehdotan 19 §:n 2 ja 3 momentin kumoamista laista. Hallituksen esitys (HE 6/2007 vp) lieventää toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulojen vaikutusta opiskelijoiden opintotukeen. Tämä on aivan oikean suuntainen toimenpide, mutta se ei poista eri opiskelijaryhmien eriarvoista asemaa opintotuen saamisessa. Sen vuoksi ehdotan, että alle 20-vuotiaiden, perheettömien toisen asteen opiskelijoiden opintotuen määrä irrotettaisiin heidän vanhempiensa tuloista. Samaan asiaan kiinnitti huomiota myös eduskunnan valtiovarainvaliokunta talousarviomietinnössään koskien vuotta 2005 (VaVM 41/2004 vp).

Toisen asteen opiskelijoiden niukka taloudellinen tuki ja heidän riippuvuutensa vanhempiensa tuloista vaikuttaa opintoihin hakeutumiseen, opintojen edistymiseen sekä opiskelijoiden hyvinvointiin. Noin puolet toisen asteen opiskeli-

joista ei saa opintotukea vanhempien tulojen perusteella (OPM 2007:10, s. 17).

Järjestelmä pakottaa opiskelijat palkkatyöhön opintojen aikana ja hidastaa ennen kaikkea vähävaraisten perheiden lasten opintoja, koska tulorajat on asetettu hyvin alas ja järjestelmä on tämän vuoksi syrjivä.

Voimassa olevan opintotukilain mukaan vanhempien tulot otetaan huomioon toisella asteella opiskelevilla perheettömillä alle 20-vuotiailla. Asumislisää myönnettäessä vanhempien tulot vaikuttavat vain alle 18-vuotiailla, kun haki ja opiskelee muussa kuin korkeakoulussa ja on naimaton ja lapseton. Opintorahan määrää voidaan myös korottaa, jos vanhemmat ovat pienituloisia. Vanhempien tuloja ei oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen.

Koulutusasteiden välisen tasa-arvon toteutemiseksi olisi perusteltua luopua vanhempien tuloihin perustuvasta tarveharkinnasta itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta. Tällöin korkea-asteen ja toisen asteen opiskelijat olisivat nykyistä tasa-arvoisemmassa asemassa eikä järjestelmä kannustaisi nuoria toisen asteen opiskelijoita muuttamaan pois kotoa.

Jos tarveharkinnasta luovuttaisiin kokonaan 18- ja 19-vuotiaiden itsenäisesti asuvien kohdalla, olisivat kustannukset noin 22,4 miljoonaa euroa. Opetusministeriön julkaisema opintotuen kehittämisohjelma esittää, että samalla kun vanhempien tulojen perusteella tehtävää tarveharkintaa lievennetään edelleen, itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten osalta siitä luovuttaisiin kokonaan (OPM 2007:10, s. 17).

Jos tarveharkinnasta luovuttaisiin itsenäisesti asuvien 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opis-

kelijoiden osalta, se koskisi noin 18 000:ta toisen asteen opiskelijaa. Uusia tuen saajia tulisi noin 15 400.

Opintotukilain etuuksien ja määrätymisperusteiden sitominen elinkustannusindeksiin

48 §. *Etuuden korottaminen.* Opintotukilain mukaisia etuuksia ja niiden määrätymisperusteita ei ole tällä hetkellä sidottu mihinkään indeksiin. Kaikki korotukset, joita etuuksiin tehdään, päätetään lailla erikseen. Opintorahan reaaliarvo on tämän vuoksi huomattavasti heikentynyt 15 vuoden aikana. Opintotuen reaaliarvon kehityksellä on merkitystä myös yksittäisten opiskelijoiden kannalta. Opintotuki voi olla usean vuoden ajan opiskelijan tärkein tulonlähde, mutta hintatason muutokset eivät vaikuta tähän.

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan reaaliarvo suhteessa hintojen muutokseen heikkeni vuosina 1994—2005 lähes 17 prosenttia. Samana aikana opintorahan reaaliarvo suhteessa ansiotason muutokseen heikkeni 35,1 prosenttia.

Ehdotan kansaneläkejärjestelmän mukaisen indeksisuojan käyttöönottamista opintotukietuuksiin ja niiden määrätymisperusteisiin.

Voimaantulo

Ehdotan lakiesityksen mukaisten ehdotusten mahdollisimman pikaista voimaansaattamista.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentti, 10 §, 11 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 14 §, 19 § (*poist.*), 23 § ja 25 a §:n 2 momentti *ja* 48 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 1 momentti *ja* 11 §:n 1 momentti laissa 345/2004, 11 §:n 3 ja 4 momentti laissa 399/2006, 14 § laissa 1427/2001, 19 § mainituissa laeissa 1427/2001, 345/2004 *ja* 399/2006, 23 § osaksi laissa 1277/2000 (*poist.*), 25 a §:n 2 momentti laissa 691/2002 *ja* 48 § laissa 734/2001, seuraavasti:

6 ja 10 §
(Kuten SiVM)

11 §

Opintorahan määrä

Jollei (*poist*) 17, 19, 19 a tai 20—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 100 euroa korkeakoulussa ja 100 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 121,85 euroa korkeakoulussa ja 100 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 145,06 euroa korkeakoulussa ja 100 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 300 euroa ja muussa oppilaitoksessa 255 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta *tai avioliitossa taikka elatusvelvollinen.* (Uusi)

— — — — —
Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 20 700 euroa vuodessa, opintorahaa voidaan korottaa seuraavasti:

1) 100 euron opintorahaa enintään 67,70 eurolla;

2) 100 euron opintorahaa enintään 48,37 eurolla;

3) 121,85 euron opintorahaa enintään 145,06 eurolla;

4) 100 euron opintorahaa enintään 96,70 eurolla;

5) 145,06 euron opintorahaa enintään 145,06 eurolla;

6) 100 euron opintorahaa enintään 96,70 eurolla.

(4 mom. kuten SiVM)

14 §

Asumislisä

(1—3 mom. kuten SiVM)

Sen estämättä, mitä 7 c §:ssä säädetään lukuvuoden tukikuukausista, asumislisä voidaan maksaa myös oppilaitoksen lomakuukausilsta siten kuin asianomainen ministeriö tarkemmin määrää. (Uusi 4 mom.)

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Vanhempien tuloja ei oteta huomioon tässä laissa tarkoitettujen toisella asteella opiskelevien, korkeakouluopiskelijoiden *ja aikuisopintorahaan oikeutettujen* opintotukea myönnettäessä. (Uusi 1 mom.)

(3 mom. *poist.*)

23 ja 25 a §
(Kuten SiVM)

48 § (Uusi)

Etuuden korottaminen

Tässä laissa säädetty etuudet ja niiden määräytymisperusteet tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Edellä 2 luvussa säädettyt rahamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 2001 tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu. (Uusi 2 mom..)

Voimaantulosäännös
(Kuten SiVM)

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Claes Andersson /vas
Leena Rauhala /kd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Mielestäni elatusvelvollisen saama opintotuki tulisi korottaa 50 eurolla ensimmäisessä vastalauseessa esitetyn yleisen opintotuen 15 prosentin tasokorotuksen ja sen ympärivuotistamisen lisäksi. Näin ollen elatusvelvollisilla korkeakouluopiskelijoilla opintotuki tulisi nostaa 350 euroon ja muussa oppilaitoksessa opiskelevilla 305 euroon. Yhdyn siten vastalauseisiin 1 ja 3, mutta esitän 11 §:n 3 ja 4 momentin osalta omaa muotoilua, jossa lapsikorotus on huomioituna.

Opintotukea saavia naisia on vuosittain noin 170 000. 19—34-vuotiaista opiskelijanaisista noin 8 prosentilla on lapsia, eli elatusvelvollisia opiskelijanaisia on karkeasti arvioiden 13 000. Elatusvelvollisista miesopiskelijoista ei ole lukua, mutta voidaan arvioida, että 5 %:lla on lapsia. Opintotukea saavia miehiä on vuosittain noin 125 000, joten elatusvelvollisia heistä on noin 6 000. Tukikuukausia käytetään vuodessa kymmenkunta. Jos 20 000 opiskelijavanhempaa saisi tukeensa ehdotetun 50 euron lapsikorotuksen, kustannukset siitä olisivat noin 10 miljonna euroa vuodessa. Tässä luvussa ei huomioida yleistä 15 prosentin tasokorotusta.

Nykyisin opintotuen määrään ei vaikuta se, onko opiskelijalla huollettavia lapsia. Lähtökohdaksi on ollut, että perheellistymisestä aiheutuvat kustannukset kuuluvat perhepoliittisten tukien kautta hoidettaviksi ja opintotuen tehtävänä on yksilön kouluttautumisen tukeminen. Kuitenkin esimerkiksi työttömyyspäivärahassa otetaan huomioon elatusvelvollisuus, vaikka kyseessä ei ole perhepoliittinen tuki. Tästä periaatteesta tulisi väestöpoliittisista syistä joustaa myös opiskelijoiden kohdalla ja tukea perheellisiä opiskelijoita korottamalla opintorahaa.

Vastuullinen väestöpolitiikka edellyttää tarttumista niihin syihin, jotka heikentävät opiskelijoiden mahdollisuuksia lapsen hankintaan. Toiveita saada lapsia on tuettava siinä iässä, jossa lastensaanti on vielä mahdollista. Ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut vähitellen ja on nyt 28

vuotta. Yliopisto-opiskelijoilla eli noin kolmasosalla ikäluokasta se on siirtymässä reilusti yli 30 vuoden, mikä lisää lapsenhankintaan liittyviä terveydellisiä ongelmia ja lapsettomuutta. Yli 35-vuotiaiden ensisynnyttäjien määrä on noussut kymmenessä vuodessa lähes 50 prosenttia, kun paras synnytysikä olisi noin 25 vuotta.

Lapsiin on aikaa ja varaa liian myöhään. Lasten hankinnan ajoituksella on merkitystä sekä vanhemmille, lapselle että yhteiskunnalle. On kiireesti tuettava taloudellisia mahdollisuuksia lasten saamiseksi nykyistä nuorempana ja lisättävä myös monilapsisten perheiden tukea. Perhebarometrin mukaan nuorena perheellistyneet naiset katsovat, että parhaat yhteiskunnan toimet, joilla edistettäisiin perheellistymistä ja lapsiperheiden hyvinvointia, ovat opintotuen lapsikorotus, perusäitiyspäivärahan korotus työttömien peruspäivärahan suuruiseksi ja lapsilisän huomattava korotus.

Lapsiperheet ovat yhteiskunnan kannattavin sijoituskohteita, sillä panostus lapsiperheisiin turvaa yhteiskunnan kilpailukykyyn, jatkuvuuden ja hyvinvoinnin rahoituspohjan jatkossa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvään lakiehdotukseen hyväksytään 11 §:n 1 momentti seuraavasti:

11 §

Opintorahan määrä

Jollei (*poist.*) 17, 19, 19 a tai 20—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

(1 ja 2 kohta kuten vastalause 1)

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 300 euroa ja muus-

sa oppilaitoksessa 255 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta *tai avioliitossa*.

4) *elatusvelvolliselle opiskelijalle korkeakoulussa 350 euroa ja muussa oppilaitoksessa 305 euroa.* (Uusi)

— — — — — — — — — — — — — — — —

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Leena Rauhala /kd

VASTALAUSE 3

Perustelut

Opintotukijärjestelmässämme alle 20-vuotiaat itsenäisesti asuvat toisen asteen opiskelijat on asetettu eriarvoiseen asemaan alle 20-vuotiaiden korkeakouluopiskelijoiden kanssa. Alle 20-vuotiaat toisen asteen opiskelijat saavat opintotukea ainoastaan tarveharkinnan mukaan vanhempien tulotasosta riippuen, vaikka he asuisivat itsenäisesti ja olisivat täysi-ikäisiä. Samoin ei ole korkeakouluopiskelijoiden suhteen: he saavat täyden opintotuen ilman vanhempien tuloihin kytkeytyvää tarveharkintaa.

Keinotekoisten vanhempien tulorajojen ylläpitäminen 18- ja 19-vuotiailla itsenäisesti asuvilla ei ole periaatteellisesti oikein. 18—19-vuotias toisen asteen opiskelija voi jäädä tyhjän päälle ja joutua keskeyttämään opintonsa.

Opintotukijärjestelmän perusajatus, oikeus opiskella kokopäiväisesti, on ulotettava koskemaan myös itsenäisesti asuvia 18—19-vuotiaita toisen asteen opiskelijoita. Opintotukilaista on täten poistettava 19 pykälän kirjaus vanhempien tulojen vaikutuksesta 18- ja 19-vuotiaiden opintorahaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen 19 § hyväksytään muutettuna seuraavasti:

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

— — — — —
Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18- tai 19-vuotias ja asuu kotona, sekä opintorahaa ja asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. (*Uusi*)

(3 mom. kuten SiVM)

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Jutta Urpilainen /sd
Anneli Kiljunen /sd
Tommy Taberman /sd

Tuula Peltonen /sd
Leena Rauhala /kd